

Om tjärbränning.

I Nederstetle har tjärbränning idkats ända till slutet af 1800 talet i ganska stor omfattning men har numera nästan upphört sedan man börjat sälja sina skogar åt sågbolagen som öfvärka dem till stockar för brä och spån.

På vårsommaren sedan såningsarbetet är undangjord företages den första afbarkningen af de till tjärbränning bestämde träarna. Arbetet utföres med en så kallad bandknif och försiggår sålunda att man står på ena sidan om trädet och med stammen emellan armarna håller knifven på den andra sidan för att barken ej skall falla i ansiktet. Trädet afbarkas så högt man når med händerna, en tre till fyra tum bred rand, på norra sidan af stammen lämnas obarkad som kallas rygg. Följande sommar företages den andra afbarkningen med katanlia som är en kort lång krokig lie fast på en famns längd stor. Trädet afbarkas till en höjd af ungefär två famnar men ryggen på norra sidan af stammen lämnas ännu kvar. Tredje sommaren afbarkas trädet sista gången och en aln högre uppf, öfre delen af ryggen afbarkas med katanlia och nedre delen med bandknif.

På hösten sedan jordbraksarbetet är slut fällas trädet och afhyggas ungefär en aln längre fram på stammen från afbarkningen och läggs i hopar.

Tjärdalen anlägges vanligen på en backslutning och är en färdig förordning i jorden som kallas dalafata, från tjär-

2 dalens medelpunkt som ligger djupast och kallas nafu leder trumstucken, som är en på längden genomborrad trädstam, genom jorden till dalahalsen som är en fördjupning i jorden på nedre sidan om fjärdalen och till en del under dalafatå.

På vintern släpas de afbarkade stammar till fjärdalen klifvas och radas i krasvar rundt omkring dalafatå för att torka.

Följande sommar sedan virket torkat radas det i dalen, den som ej är erfaren i arbetet måste anlita en arbetsledare eller en dalabrännare, ty det fordras vana att på grund af virkets mängd kunna beräkna fjärdalens omkrets så att den blir lagom hög, den bör erhålla så stor lutning att när en man står invid dalen med sidan mot densamma och sträcker ut armen skall han nå med handen till den. Sedan dalen är färdig radad täckes den med mossa och afspan på dalen lägges ^{mossa} ~~st~~ på mässan. Rundt omkring dalen på en alns höjd från marken och med två alnars mellanrum lämnas hål i mässbetäckningen, uti dessa hål samlas spånar, som upprättas vid virkets klyfning, hvilka antändas.

Från Elden drager sig först ned till marken och sedan uppåt öfver hela dalen, elden får icke brinna i ^{hela} ~~hela~~ glödgan under mässan om lägen på någon ställe genom bryter mässan på lägges nytt mossa och mylla hästas på mässbetäckningen all eftersom elden stiger uppåt till hela dalen blir myllbetäckt. Vanligen, efter tolf timmar sedan dalen antändt har den första eldvägen gått öfver dalen. Utaf elden förkälnas virket till en alns djup, denna första hålvarv nedbrytes och en del af den släckes och tillvaratages men en del får brinna upp omkring dalå

och äro antända den, sedan dalen äro antändt påkastas mylla och på ^{ett} ~~ett~~ sättet förbättes så att dalen blir mindre. Stf. hetkan smälter kådan från virket rinner ned till den djupaste delen i dalafatå och ned i trumstucken. Efter tre dygns bränning har så mycket tjära samlat sig att man öppnar stapparen i trumstucken och låter tjäran rinna i en grof i dalahalsen, från grofen öfver tjäran sedan i tunnorna.

Sedan dalen genom den fortsatta bränningen blifvit så liten att man anser att allt virket är förkälvat och tjära ej mera rinner från den brytes den sönder och släckes genom att man kastar mylla på den.

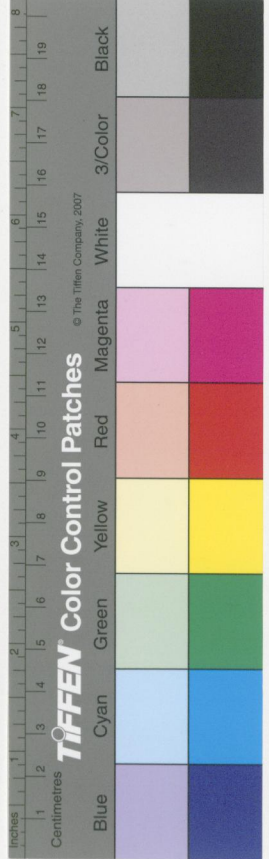
Det fordras stor vana att leda bränningen af en fjärdal det händer ibland att elden entränger i dalen och antänder tjäran så att man får obetydligt tjära, ibland har det händt att vid antändningen af fjärdalen någon slags gaser samlet sig i den till sådan mängd att de afkastat mäss och mullobetäckningen på dalen så att de flygit flere famnar bort från dalen.

För tunnor innehållande 125 liter har man senaste sommar i Gamla Karleby erhållit 25 till 26 mark.

Otto Flotte.

Handwritten text in Swedish, mostly illegible due to fading and bleed-through. The text appears to be a letter or a document, possibly dated 1912 as mentioned in the legible fragments.

4

Förelägg till beskrifningen om tjärbränning.

I Nederwetil finnas ännu några personer som brukat bränna tjära åt andra. Bland dem som mest blifvit anlitade som tjärbrännare är Torppharen Anders Palm i Viitavski byn han är nära 80 år gammal men är ännu frisk och arbetsfär samt munter och skämtsam som i unga år.

^{famn}Tjärdalar finnas endel på par hundra nära gårdarna andra åter långt bort till i ödemarkerna. Från sådana dalar till hvilka ej vägar finnas kan tjäran ej försas på sommaren utan först på vintern sedan det blifvit slädför. Endel tjärdalar äro anlagda på träsk och sjöstränder och från dem plottas tjäran öfver sjöarna sålunda att ^{man}fullar tunnarna i vatten ställer dem i rad samt spänner en band öfver dem, slår en spik genom bandet i tunnan fäster bandet vid en bäl och sedan rör fram plattan. Ofta transporterades tjäran till staden med halka genom att man begärde grannarna till hjälp och då bestod det vanligtvis frikostigt med starka varor när man fått penningar för tjäran.

Virket till tjärdalarna beräknas i famnvärk som är en famn lång och en famn hög kop färdig ~~radat~~ klyft och radat virke till hvilket erfordras omkring 150 till 160 stammar beroende af groflekten.

När man har godt virke och det lyckas väl med bränningen får man tre tunnor färdigt packad tjära från en famnvärk.

Virkesmängden till tjärdalarna är vanligen från 15 till 30 famnvärk men det har funnits så stora tjärdalar att de innehållit ända till

60 och 70 famnvärk och från hvilka erhål-
 lito 150 till 200 tunnor färdig packad tjära.

Sedan tjäran fullt i tunnorna skaleden
 stå i två eller tre dagar då tjäran stiger till
 öfre delen af tunnans och tjärvatten sätter sig
 till nedre delen af tunnans, tjärvatten tappas
 bort från tunnorna och sätts i skilda tunnor
 och tjära påfyller i stället på tjärtunnorna.
 Man erhåller två slags tjära en tjockare och
 en tunnare som kallas grof och fin tjära.
 och är den finare tjäran en mark dyrare
 än den grofva.

Härbaska, Emme och Jolkka hemman äbo-
 er hafva mest sysslat med tjärbränning
 i Kiedervetil och är det i synnerhet Jolkka
 hemmansägare som förtjenat mest på den
 ty de hafva utom från egna skogar afven
 bränt tjära från Gamla Karleby bornas
 fylsnads skogar som äro belägna i närheten
 af deras hemman.

När man bränner tjära från andras sko-
 gar kommer man vanligen öfverens om att
 skogsägaren får hälften af tjäran.

